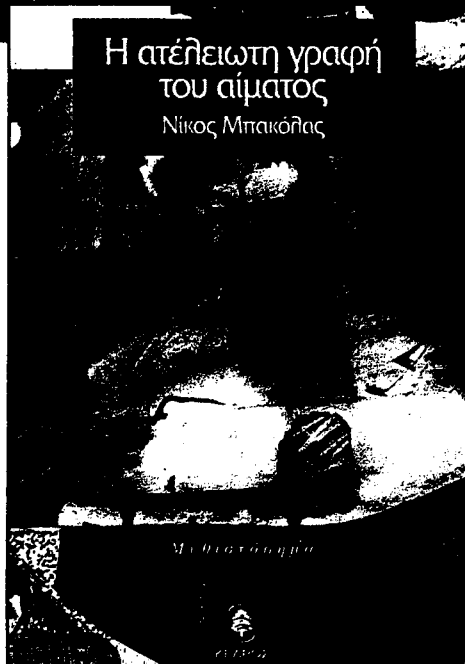

π.ε.φ. "ΔΙΑΒΑΖΟ"
α.φ. 375 - Ιούνιος 1997
σ. 97 - 102

Ηδη το 1966, με τον «Κήφο των Πριγκίπων», ο Νίκος Μπακόλας διασταύρωνε τα ατομικά πεπρωμένα των ηρώων του με τις αποτυπώσεις της ιστορίας, για να διανοιξεί, μέσα από τις τυραννισμένες – με αναμνήσεις αίματος και πολλαπλών ειδών τραύματα – υπάρξεις τους, το δρόμο μιας μυθιστορηματικής ποιητικής ιδιαίτερα ευδιάκριτης στη μεταπολεμική πεζογραφία. Συνδυάζοντας τη νεότερη ροή της συνείδησης, όπως αυτή είχε περάσει στον Ν.Γ. Πεντζίκη και είχε εφαρμοστεί ως αφηγηματική τεχνική στον Τζ. Τζόις και στον Ουίλ. Φόκνερ, με τον ποιητικό ρεαλισμό των μεγάλων Ρώσων του 19ου αιώνα αλλά και του Αλεξ. Παπαδιαμάντη, ο Μπακόλας κατέληξε σε μια γραφή που διατηρούσε αυτές τις δύο βασικές κατευθύνσεις, με τη δημοσίευση της νουβέλας *Μυθολογία* (1977). Έκτοτε, τα βιβλία του, με μυθιστορήματα και διηγήματα, προεξέτειναν τα όρια της οικγενειακής *saga*, επιχειρώντας μια αναγωγή σε περιόδους με έντονη κινητικότητα αλλά και όχι επαρκώς ιστορημένες, όπου οι θρύλοι, οι μύθοι και η προφορική παράδοση του ευρύτερου μακεδονικού χώρου αναλαμβάνουν να συνδέσουν το ατομικό και το συλλογικό παρελθόν, εκβάλλοντας στα νεότερα χρόνια και διεκδικώντας τα διατρέχοντα, πρόσωπα, γεγονότα και πράγματα. Αναπτύσσοντας παράλληλα ιστορίες διαφορετικών προσώπων που ανήκουν όμως στην ίδια ανθρωπογεωγραφία, ο Μπακόλας αναζητά πάντοτε τις απώδεις σχέσεις ανάμεσα σε φαινόμενα που συνεχόνται και αλληλοκαθορίζονται από ένα πλέγμα κοινό. Το πλέγμα αυτό μπορεί να ονομάζεται πεπρωμένο, μοίρα ή Ιστορία ή ακόμα μπορεί, όπως στο πρόσφατο μυθιστόρημά του «**Η ατέλειωτη γραφή του αίματος**», να είναι μια δύναμη αρχέγονη. Όχι μόνο ακατανόητη για τα μυθιστορηματικά πρόσωπα αλλά και για τον ίδιο τον συγγραφέα, ο οποίος μεταποπίζεται δια-

κώς, εξιστορώντας και συμμετέχοντας στην εξιστόρηση. Όπως και να ονομαστεί η κατευθυντήρια αυτή δύναμη, το βέβαιο είναι ότι η μυθική μέθοδος αποτελεί κάτι το οργανικό στο έργο του, πρωμότερο ή όψιμο, αφού και ο παραδειγματικός της αντίκτυπος υπάρχει, δίνοντας μια μονίμως τραγική διάσταση στα πεζά (σύγκρουση του ανθρώπινου με το κοσμολογικό) μα και, αντίστροφα, ο μύθος μας προκαλεί να δούμε πέρα από το τελετουργικό του τις επιπτώσεις πάνω στην τρέχουσα και ανύποπτη ζωή που σχεδόν πάντα κατευθύνεται στον σφαγιασμό της.

Έχουμε να κάνουμε λοιπόν με ένα μάστορα της αφηγηματικής τέχνης και τεχνικής, τον μοναδικό ίσως μετά το θάνατο του Αλέξανδρου Κοτζιά, που δεν ενδιαφέρεται για την καταγραφή της ιστορίας ως μιας σειράς τεκμηρίων, αλλά που διαπλέκει με αριστουργηματικό τρόπο, όπως και στην *Ατέλειωτη γραφή*, μια μακεδονική γενεαλογία του θαυμαστού, του επικού και του τραγικού, προστρέχοντας γι' αυτό στη γενεαλογία μιας άλλης παραμυθητικής γραφής, από τη λαϊκή προφορική παράδοση του ελληνικού Μεσαίωνα στον Παπαδιαμάντη και σε όσους η μαγεία και το δέος της συλλογικής φαντασίας είναι οι όψεις μιας ιστορίας που δεν πρόκειται ποτέ να κατανοήσουμε το «πώς» και το «γιατί» της.

A. Ζήρας